

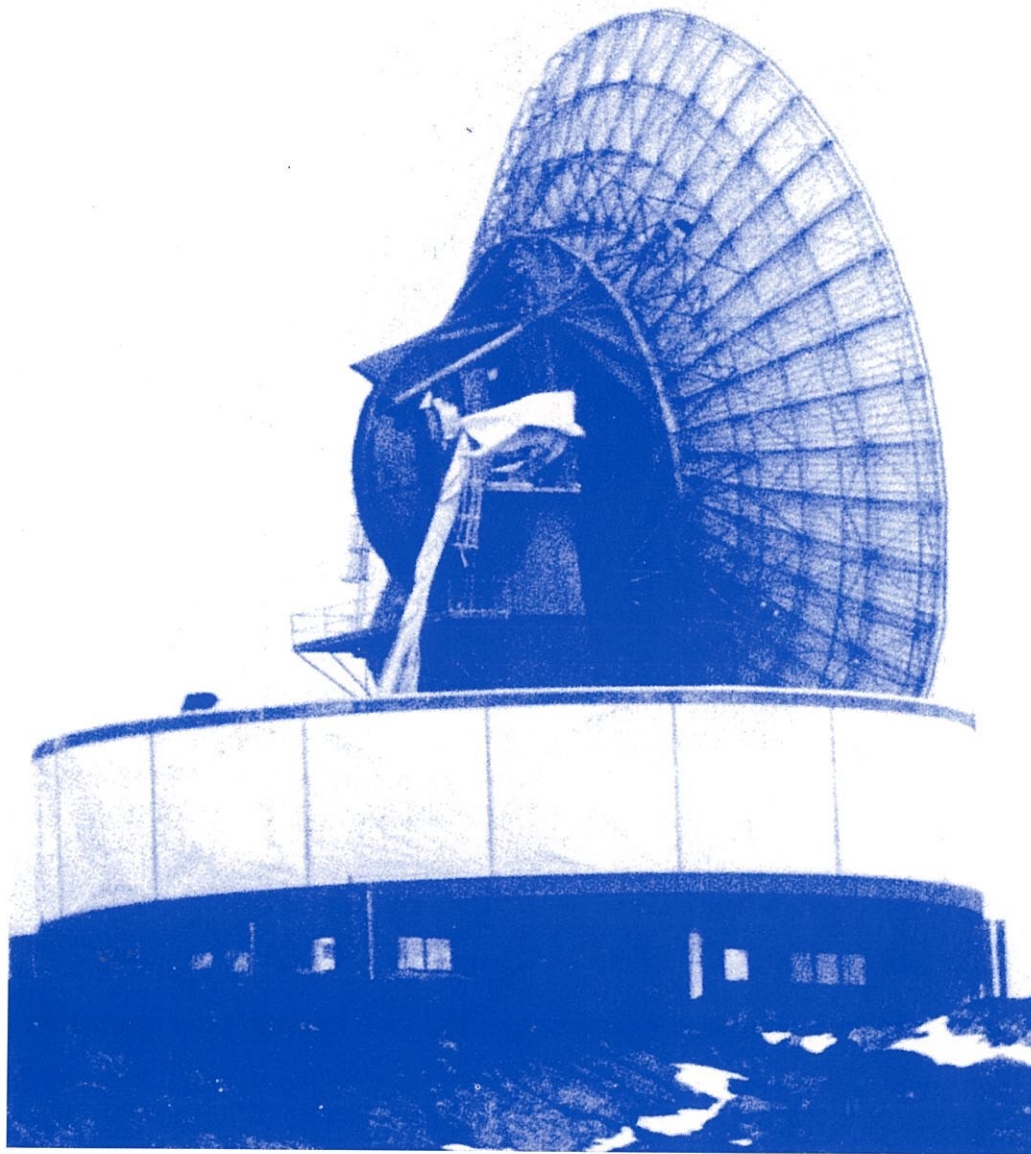

Internasjonal Kvinneliga
for Fred og Frihet
Grunnlagt i Haag 1915

fred og frihet

Desember 2005

NR 4/ 66. årgang

Globus 2-radaren i Vardø med bortblåst kuppel

fred og frihet

Utgiver: Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet, Postboks 8810 Youngstorget, 0028 Oslo

Norsk seksjon av:

Women's International League for Peace and Freedom (WILPF)

Trykkeri og sats :

Tøyen trykk A/S, Oslo

Leder

Militær aktivitet i verdensrommet

Av Edel Havin Beukes

Det er politisk følsomt, men det vil komme til å skje: Noen folk vil ikke ønske å høre om dette. Vi skal krige i verdensrommet. Vi skal krige fra rommet og vi skal krige til rommet. Dette er grunnen til at USA har utviklingsprogrammer i "directed energy and hit to kill" mekanismer. Dette sier general Joseph Asher som er sjef for USAs romkommando om militære aktiviteter i rommet.

I dette nummeret fokuserer vi på militær aktivitet i verdensrommet. Allerede i 1980-årene ga IKFF ut et opplysningshefte kalt "Våpenkappløpet i verdensrommet". I 2000 tok vi opp samarbeidet med USA om Globus-2 radaren i Vardø i *fred og frihet*. På kvinnedagen i 1999 var WILPF i Geneve medarrangør for seminaret "The Prevention of an Arms Race in Outer Space". Seminaret hadde en imponerende serie av foredragsholdere som Karl Grossman, Regina Hagen, Donna Johnson og Bill Sulzman, som arbeider for å vekke opinionen for det som foregår. Fra seminaret ble det sendt et budskap til nedrustningskonferansen hvor uttalelsen ble kommentert av delegasjonene.

I 1967 trådte FNs Outer Space Treaty i kraft. USA, Stor-Britannia og Sovjetunionen sto bak denne. Traktaten forbyr plassering av alle gjenstander som frakter kjernefysiske våpen eller andre typer masseødeleggelsesvåpen i bane rundt jorden, og stasjonering av slike våpen på månen, andre himmellegemer eller andre steder i det ytre rom. Den fastlegger videre at månen og andre himmellegemer skal benyttes utelukkende til fredelige formål og forbyr spesielt at de utnyttes til å opprette militære baser og befestninger til å teste våpen eller til å avholde militærøvelser.

Rom-traktaten fra 1967 var ikke tilstrekkelig fordi den gir åpning for militær aktivitet i det ytre rom. I 1982 kom spørsmålet om å forhindre et våpenkappløp i det ytre rom på dagsorden på nedrustningskonferansen i Geneve. I 1985 ble det nedsatt en komite som fikk som mandat å diskutere og klargjøre spørsmål som var viktige for å forhindre et våpenkappløp i rommet. I 1999 og 2000 gjentok FNs generalforsamling støtte til Romtraktaten med presiseringer om at det var i landenes felles interesse at rommet ikke ble militarisert men bare brukt til fredelige formål for hele menneskeheten. USA og Israel stemte imot.

Hva er situasjonen i 2005? Står alt i stampe eller er det håp om å stoppe den militære galskapen i verdensrommet? Så langt har de amerikanske rakettforsvarsplanene vist at atomvåpen er en del av USAs militære politikk til tross for ikkespredningsavtalens krav om det motsatte. USA har også vært med på å blokkere arbeidet ved nedrustningskonferansen i Geneve. Landene i NATO, deriblant Norge, er med i en felles atomvåpenpolitikk med USA der atomvåpen kan brukes som et førstestlagsvåpen.

Hvilken rolle spiller for eksempel Globus 2-radaren i det amerikanske rakettskjoldet i rommet? Det er sterkt behov for å engasjere folk i en protestbevegelse mot militariseringen av verdensrommet. Det kan umulig være i Norges interesse å være en brikke i USAs stormaktsplaner. Vi krever at våre politikere og styresmakter engasjerer seg i arbeidet for å stoppe militære planer i verdensrommet!

xxxxxxx

Deadline for nr. 1 2006: 16.januar

IKFFs 90-årsjubileum

Av Mari Holmboe Ruge

IKFFs 90-årsjubileum ble feiret 29. september, nesten på dagen 90 år etter at den norske *Komiteen for tilslutning til Kvindernes Internationale Kongres i Haag* ble formelt dannet i den samme salen i Nobelinstittuttet.

Landsleder Edel Havin Beukes ønsket velkommen i det hun minnet om at WILPF, Womens International League for Peace and Freedom, ble stiftet på en fredskongress i Haag 28. april – 1. mai 1915 av over 1000 modige kvinner, hvorav ni fra Norge. Kvinnene kom fra både krigførende og nøytrale land. Referatet fra kongressen viser hvor fremtidsorienterte disse kvinnene var. Kort tid etter kongressen fikk organisasjonen sin norske seksjon. Emily Arnesen, Ellen Gleditch, Martha Larsen Jahn, Valentine Dannevig og Louise Keilhau var sentrale i etableringen. Tre av WILPFs medlemmer har fått Nobels Fredspris gjennom årene, fortalte Edel. Jane Addams i 1931 og Emily Greene Balch i 1946, begge fra USA, fikk prisen blant annet for arbeidet i WILPF. Alva Myrdal fikk fredsprisen i 1982. Dette er tre av tolv kvinner til sammen, altså 25%! Men Edel unnlot ikke å nevne at det er et tankekors at Nobels fredspris har vært gitt ut i over 100 år og at bare 12 kvinner har fått den! Hun minnet om at alle de tre IKFF-kvinnene delte prisen med en mann!

Æresgjest ved jubileet var Edith Balantyne. Hun har vært aktiv i Kvinneligaen i over 60 år, de siste 30 som internasjonal generalsekretær og president. Fremdeles er hun aktiv, nå spesielt som ligaens internasjonale rådgiver i FN-spørsmål. I sin tale framhevet Edith innsatsen til de tusenvis av kvinner som har arbeidet for fred både i og utenfor WILPF i de nesten 100 år som er gått siden starten. Hun tok spesielt for seg FNs situasjon som har vært en hovedsak for WILPF i hele etterkrigstiden, og advarte mot tendenser til å endre og uthule det opprinnelige charteret for tilsynelatende å gjøre FN mer "moderne" og "effektiv". Under besøket i Oslo ble det laget et video-intervju med Edith Balantyne, som blir et verdifullt dokument om en

markant og sterk personlighet i internasjonal fredsbevegelse. Liss Schanke har laget et intervju med henne om WILPFs arbeid til bladet.

Historikeren Elisabeth Lønnå holdt så et foredrag om kvinner og fredsarbeid i Norge fra 1905 og framover. Elisabeth er IKFF-medlem og vokst opp i en familie med sterke fredskvinner. Hennes foredrag blir publisert i sin helhet i løpet av 2005-06.

Siste del av programmet tok opp situasjonen i dag, med særlig vekt på vilkår for ytringsfrihet og kritisk debatt. Forsker, politiker og IKFF-medlem Torild Skard tok spesielt opp ytringsfrihetens vilkår i dagens verden, med utgangspunkt i FNs menneskerettighetserklæring fra 1948. Torilds innlegg er gjengitt på annet sted i dette nummeret. Fredrik Heffermehl, tidligere leder av Norges Fredsråd og visepresident i International Peace Bureau, supplerte Torilds innlegg med egne erfaringer, som også er i hans nye bok høsten 2005: "*Vanunu - hans kamp og kampen for ham.*"

Det kom blomsterhilsener fra Norsk Kvinnesaksforening, Kvinnenettverket FO-KUS, Institutt for fredsforskning - og Sandnes avdeling av IKFF. Andre organisasjoner og enkeltpersoner har sendt gratulasjonshilsener, og vi takker alle.

Avslutningsvis ble det servert kaker og vin, som det passer seg ved en rund fødselsdag. Etterpå fortsatte markeringen med en omvisning i det nye Nobels Fredssenter, der det i september/oktober er en spesiell utstilling om Bertha von Suttner, nobelprisvinner fra 1905. Jubileumsarrangementet fikk gledelig økonomisk støtte av Stiftelsen Fritt Ord og av en IKFF-veteran, Solvei Fjæstad som selv passerte 90 år i fjor.

Ca 50 medlemmer og interesserte hadde funnet veien til markeringen, færre enn planleggerne hadde håpet på - og bestilt mat til. Det er ikke lett å samle folk til et hel-dagsmøte midt i uka, selv om anledningen er spesiell, programmet er bra, og mange i "målgruppen" pensjonister som disponerer sin egen tid. Men de som kom, fikk en fin dag.

EDITH BALLANTYNE

Et langt liv for og med WILPF

Av Liss Schanke

I talen til 90 års jubileet tok Edith Ballantyne utgangspunkt i de store utfordringene verden har stått overfor de siste 90 år, som framveksten av en internasjonal arbeiderbevegelse, kvinnebevegelse og feminisme, bevegelsen mot atomvåpen og for nedrustning, miljøbevegelsen og fokuset på utvikling, sikkerhet og godt styresett. Hun satte så søke-lys på den rollen WILPF har spilt i forhold til disse utfordringene.

- Selv om det har vært mange endringer i våre samfunn har de grunnleggende problemene ikke endret seg. Vi har blitt mer oppmerksom på noen av dem og ser også bedre forbindelsene mellom de ulike sektorene innenfor økonomisk utvikling og sosiale aktiviteter. Vi har lært – den harde veien – at hvis man tar gale beslutninger om utvikling blir det bitre følger for miljøet – og omvendt: gale beslutninger om miljøet får bitre følger for utviklingen. Vi vet at krig ikke løser noe, men krig er fortsatt ikke bannlyst og har til og med blitt akseptert av FN som en siste løsning for å løse konflikter, sa Edith.

- *WILPF har en imponerende historie?*

- Ja, vi er ikke så mange i antall, men våre medlemmer er dypt opptatt av spørsmål som gjelder krig og fred og alt det som det inkluderer. Vi kjenner oss forpliktet til å studere årsakene til konflikt og krig – og til å bidra til å fjerne dem. Vi arbeider for samfunnsendring basert på deling og samarbeid og ikke på utbytting – ikke på noen nivåer. Vi ser på ulike problemstillinger og arbeider med dem som kvinner, og vi insisterer på kvinners rettigheter og deres likeverdige plass i samfunnet og i verden. Vi krysser grenser og bryter ned stengsler mellom og blant mennesker og søker endring gjennom ikkevoldelige metoder.

- *Du har selv bred erfaring fra internasjonalt samarbeid?*

- Ja, spesielt arbeid i forbin-

delse med å forberede innspill fra frivillige organisasjoner til FN-komiteer, FN-møter og FN-konferanser. Dette var i 1970 og 80 årene. Det var den kalde krigens periode hvor ideologiene skapte hissige debatter. Det var store forskjeller i selve diagnosen av problemene - og derfor også tiltakene som ble foreslått. Diskusjonene kunne være trettende, men de var alltid interessante og informative. Vi lærte å finne de områdene hvor det var mulig å komme fram til enighet og legge de andre til side – og kanskje finne dem fram igjen senere.

Erfaringene skapte sin egen samarbeidsdynamikk. De som i begynnelsen fant det irriterende å sitte i samme rom med representanter for sosialistiske land lærte etter hvert å lytte. Vi greide å bli enige om felles uttalelser om kompliserte spørsmål som nedrustning, kamp mot rasisme og rasediskriminering, styrking av kvinners rettigheter og status, de-kolonisering og avskaffing av apartheidregime i Sør Afrika. Og en av våre komiteer brakte mer enn 100 representanter for urbefolkningene til FN og kunne dermed ta æren for opprettelsen av arbeidsgruppen om urbefolkninger.

- *Er det noen spesielle møter du hus-*

Edith Ballantyne og Liss Schanke

ker godt?

- Jeg husker godt i 1994 da vi i WILPF sammen med kvinneavdelingene i Kirkenes Verdensråd og den Lutherske Verdensføderasjon inviterte ca 30 kvinner fra de tidligere republikkene i Jugoslavia. 26 av dem greide å komme til Geneve. Vi greide å bringe minst en fra hver stat og i noen tilfeller 3 eller flere. Jeg husker hvordan de så på hverandre med mistenksomhet over aftensbordet første dag. De fleste hadde kjent hverandre fra den tiden de arbeidet sammen i den nasjonale kvinneføderasjonen, men de hadde ikke hatt kontakt i de siste to årene. Den væpnete konflikten hadde fjernet dem fra hverandre. Etter tre dager var barrierene sakte forsvunnet, og fjerde dagen satt de sammen og arbeidet på en felles uttalelse. Mer enn en av dem fortalte meg at det viktigste resultatet av møtet var at de hadde møtt og snakket med hverandre, og oppdaget at de faktisk var de samme kvinnene som før.

Jeg husker også den første av de to rundebordskonferansene som WILPF organiserte i Geneve med samme antall kvinner fra Israel og fra Palestina, pluss halvparten så mange kvinner fra internasjonale kvinneorganisasjoner. EU dannet senere den såkalte "Jerusalem-forbindelsen" med en israelsk koalisjon av kvinneorganisasjoner som arbeidet blant kvinner i Israel og på den andre siden av sjekkpunktene i Ramallah – og en koalisjon av palestinske kvinneorganisasjoner som arbeidet blant palestinske kvinner. De arbeidet dels hver for seg for å øke bevisstheten om sin situasjon som kvinner i sine samfunn – og sammen i felles aksjoner for fred mellom de to gruppene. Begge gruppene har nådd barrierer som har vært vanskelige å overvinne, men som enkeltindivider har de knyttet varme vennskap.

Siden WILPF fikk sin rådgivende status i FN har organisasjonen vært aktiv i FN og i alle de komiteene for frivillige organisasjoner rundt FN – både i Geneve og i New York. Det er alltid mer effektivt når organisasjoner driver påvirkningsarbeid sammen enn når de gjør det enkeltvis. Som en av de eldste kvinneorganisasjonene – og definitivt den eldste freds-kvinneorganisasjonen – har vi høy grad bidratt til samarbeid mellom organisasjonene.

- Hva er hovedpunktene i WILPFs in-

ternasjonale program i dag?

- Vi arbeider sammen på alle felter som har betydning for fred. Vi følger opp FN møter, tar opp saker i FN og i forhold til enkeltregjeringer. Vi informerer og mobiliserer til handling både internasjonalt og nasjonalt gjennom de nasjonale WILPF seksjonene. Vi organiserer møter og seminarer og utgir skrifter.

To av våre prosjekter er særlig høyt vurdert blant både FN-ansatte, diplomater og frivillige organisasjoner. Det ene er "Reaching Critical Will", en internett side og nyhetstjeneste som gir informasjon om uttalelser i nedrustningsfora, analyser av utviklingen i nedrustningsforhandlinger og som også mobiliserer til handling. Adressen er www.reachcriticalwill.org. Den andre er også en internett side og nyhetstjeneste og holder oversikt over alt som skjer rundt FNs sikkerhetsrådsresolusjon 1325. Adressen er www.peacewomen.org.

- WILPF har på programmet sitt å påvirke FN til å gjennomføre reformer. Hvorfor?

- Kravet om å reformere FN er like gammelt som FN selv. FN-sekretariatet har blitt reformert og omstrukturert en rekke ganger, men man har aldri greid å bli enige om forslag som innebærer en reell endring. Presset for reformer som innebærer endringer av selve FN-erklæringen, har økt de siste årene. I mars la Generalsekretæren fram forslag om en pakke med reformer der man også skulle se på implementeringen av de såkalte Tuse-nårsmålene som man hadde blitt enige om fem år tidligere. Generalsekretærens forslag ble imidlertid betydelig utvannet i de forhastede forhandlingene fram til møtet i september. Selve skjelettet i forslaget ble godkjent, men nå må det dekkes med innhold. Og som det sies, djevelen ligger i detaljene!

Vi må aldri glemme at det primære målet med FN er å bygge og bevare fred! Selve basis for FN konstruksjonen er FN pakten. Når selve pakten trues av kravet om revisjon, så påvirkes FNs muligheter til å bygge og bevare fred. WILPFs målsetting er å legge fram våre egne reformideer som kan styrke FN organisasjonen og organisasjonens evne til å bygge den verden vi ønsker. Det er en enorm, men spennende oppgave. Dere er alle invitert til å delta i diskusjonen!

Tusen, tusen takk for 90-årsdagen !

Vi er overveldet. Etter vår oppfordring i nr 3/05 av *fred og frihet* om økonomisk støtte til IKFFs arbeid har giroene bokstavelig talt flagret inn. Pr 1. november er det kommet inn ca 22.000 kr. fra vel 40 glade givere. I tillegg kommer gaven fra Solvei Fjæstad, omtalt i nr 3.

Ytringsfrihetens vilkår under krigen mot terror

Av Torild Skard

Bekymring for ytringsfriheten begynte ikke med krigen mot terror, men krigen har gjort situasjonen vanskeligere og faren er større for undergraving av grunnleggende rettigheter.

Ytringsfrihet inngår i et knippe grunnleggende friheter som ble stadfestet av FN i Verdenserklæringen om menneskerettighetene i 1948. Her heter det at

- *alle har rett til tanke-, samvittighets- og religionsfrihet,*
- *alle har rett til menings- og ytringsfrihet,*
- *alle har rett til å delta i fredelige møter og organisasjoner og*
- *alle har rett til å ta del i sitt lands styre og stell.*

Respekten for disse rettighetene utgjør en grunnleggende forutsetning for vårt liberale demokrati. Men langt fra alle land har et slikt styresett. Forskere anslår at mindre enn halvparten av verdens land har liberale demokratier. De fleste har regimer som en med et optimistisk begrep kan kalle "framvoksende demokratier", eller de har ulike autoritære styreform: militærdiktatur, ettpartistat mv. Siden murens fall i 1989 har en rekke stater med autoritært styresett utviklet seg i mer demokratisk retning. Mens om lag halvparten av verdens land hadde liberalt eller framvoksende demokrati i 1989, gjelder dette nå for om lag tre firedeler av verdens stater. Her er en positiv utvikling på gang, selv om risikoen for tilbakeslag alltid er tilstede.

Forverret situasjon for dissidenter og opposisjonelle

Når et land beveger seg fra et autoritært til et mer demokratisk styresett, blir gjerne ytringsfriheten styrket. Pressen blir friere og media mer mangfoldige. Folk kan organisere seg i politiske partier og organisasjoner. Det blir holdt valg og de styrende blir stilt mer til ansvar. Men frie valg betyr ikke nødvendigvis at alt er vel. Det tar tid å endre etablerte strukturer og makten har mange måter å undergrave folks rettigheter. Amnesty International framholder at det nå er minst en tredel av verdens stater som har samvittighetsfangere, der folk blir drept av politiske grunner, holdes i fengsel uten lov og dom og blir utsatt for ulike former for tortur. Media er særlig utsatt. Hittil i 2005 er 49 journalister og media assistenter drept og 185 fengslet rundt om i verden. Til den siste gruppa hører også det som kalles "Internett-dissidenter", folk som legger ut informasjon på Internett som myndighetene har forbudt. Her er ikke tatt med mediafolk som er blitt alvorlig såret eller lemlestet slik vi så nylig da en kvinnelig TV-journalist i Libanon ble utsatt for et bombeattentat.

Krigen mot terror har medvirket til å forverre situasjonen for dissidenter og opposisjonelle. Forbudet mot tortur og annen umenneskelig behandling blir undergravid. Ikke bare benytter regjeringer slike virkemidler mot folk som mistenkes for å være mot regimet, men de hevder at dette er berettiget og nødvendig. Det er spesielt dramatisk at verdens stormakt som tidligere gikk i bresjen for menneskerettighetene, nå er den første til å undergrave dem. Bare få år tilbake ville vi forsverget at USA kunne trekke tilbake underskriften sin fra en rekke internasjonale avtaler, aktivt bekjempe den internasjonale krigsforbryterdomstolen og stå for grove menneskerettsbrudd som de vi ser i Guantanamo og Abu Ghraib fengslene. Men Bush-regimet

har gjort det – og protestene har svært vanskelig for å slå gjennom. Radikale amerikanere jeg kjenner, sier den politiske atmosfæren i USA er blitt merkbart preget av frykt og meningspress sia Bush kom til makten. De eldre sier det minner om McCarthyismen på 1950-tallet.

USAs holdninger påvirker regjeringer over hele kloden. De som på rutinemessig basis torturerer politiske opposisjonelle, kan nå trøste seg med at de bekjemper terror. Og i mange land skal det ofte lite til før politiet er på pletten og foretar arrest. Mens jeg bodde i Vest-Afrika på slutten av 1990-tallet, fikk for eksempel en journalist to års fengsel i et land, fordi han sa presidentens nærvær på tribunen hadde medvirket til at hjemmelaget tapte en fotballkamp, og i et annet land ble en journalist fengslet fordi han opplyste at presidentens helse ikke var bra.

I følge menneskerettighetserklæringen har alle rett ikke bare til å hevde sine meninger uten innblanding, men også til å søke, motta og meddele opplysninger og ideer gjennom ethvert meddelelsesmiddel og uten hensyn til landegrenser. Men her er det store forskjeller fra region til region. Mens det i industrilandene er nesten like mange radioer som det er innbyggere og det i tillegg utgis 1 dagsavis for hver femte person, er det fem om hver radio i Afrika sør for Sahara og hundre om hver dagsavis. Vi har ikke tall for boksituasjonen, men forskjellene mellom Nord og Sør er enorme. Bokmangelen er omtrent total utenfor den vestlig utdannete eliten i byene i mange utviklingsland. I Afrika og Sør-Asia er fortsatt halvparten av den voksne befolkningen analfabeter og store deler av barnekullene får ingen eller bare en rudimentær grunnskoleutdanning. Det er særlig jenter og kvinner som faller utenfor informasjonsstrømmene.

En digital kløft

Internett innebærer revolusjonerende muligheter til å utveksle meninger og informasjon over hele kloden. Det har skjedd verdensomspennende mobilisering av mennes-

ker både mot Irak-krigen og mot Verdensbankmøter ved hjelp av nettet. Ikke minst er det som kalles "blog-sfæren" et mektig våpen for å organisere og spre opplysninger. Det tok bare noen timer før tekster og videoer fra tsunamien i Thailand, Sri Lanka og Indonesia var tilgjengelige over hele verden. Men Internett har også skapt en digital kløft mellom Nord og Sør. I utviklingsland er det fortrinnsvis eliten i byene som kan ha glede av det. I Afrika sør for Sahara er det færre enn hundre PC-er for ti tusen mennesker, mens vi i industrilandene har mer enn 1500. Riktignok har enkelte kvinner på landsbygda i Afrika lært seg å bruke Internett-kafeer for å sjekke markedsprisene på landbruksprodukter, men det er relativt kostbart og det hever ikke det allmenne informasjonsnivået. Fattigdom er i seg selv en grunnleggende hindring både når det gjelder informasjonstilgang og muligheter for å ytre seg til en større offentlighet.

Internett har reist delikate spørsmål om ytringsfrihetens grenser, ikke minst i forbindelse med spredningen av pornografi og kriminelle nettverk. De fleste vil være enig i at noen grenser er både ønskelig og nødvendig. Men det fins regimer som systematisk søker å stanse spredning av informasjon om samfunnsforhold og politikk. I land som Iran og Kina forsøker bloggere å omgå sensur og restriksjoner, men myndighetene griper ofte inn. Av de 185 fengslete journalistene og medieassistentene i 2005 er mer enn en tredel "Internett-dissidenter".

Ytringsfrihet i Nord?

Men hos oss har vi da ytringsfrihet, sier vi med et lettelsens sukk. Her kan alle si og mene hva de vil.

Ja, vi har frihet. Men gjelder den i like stor grad for alle?

Den krigen mot terror som USA driver, har klare over- og undertoner av rasisme og intoleranse overfor andre religioner og kulturer. Allerede før 11. september var dette følbare problem i mange vestlige land. Etter 11. september er det blitt verre. I USA, Storbritannia og andre europeiske land forteller

muslimer, folk med fremmedartete navn og mørkere trekk enn flertallet at de møtes med større skepsis enn før, med frykt og aggresjon av folk de ikke kjenner på gata og i butikken, på offentlige transportmidler og av politiet. De føler seg fokusert, mer utsatt og utrygge.

Hvordan er det med norske innbyggere med fremmedkulturell bakgrunn: føler de seg akseptert og trygge? Føler de at de kan si hva de mener, kan forsvare fremmede skikker eller kritisere forhold i Norge – høyt og tydelig, uten å bli møtt med negativ avvisning? Jeg skal ta ett eksempel: kvinnelig omskjæring eller kjønnslemlestelse som myndighetene ynder å kalle det. Praksisen utgjør et brudd på menneskerettighetene og er forbudt i vårt land. Det er greit. Men den overlever og stigmatisering som har inngått i bekjempelsen fra norsk side, er både krenkende og unødvendig. Jeg tenker for eksempel på den gambiske imamen som kom skjevt ut foran skjult kamera i TV2. Han fikk aldri forklare seg skikkelig offentlig. Og forslagene om tvangskontroll av underlivet til fremmedkulturelle jenter og kvinner innebærer både en stempling og ydmykende behandling. Det går an å bekjempe omskjæring og til og med gjøre slutt på den uten å undergrave respekten for mennesker fra en annen kultur.

Det skal svært mye til her i landet før rettsvesenet reagerer mot avvikende meninger – altfor mye etter manges oppfatninger når det gjelder uttalelser av nazistisk karakter for eksempel. Vi har hatt rasistisk motiverte mord, selv om de hører til sjeldenhetene. Uansett fins det ulike former for uformell sensur, måter å få folk til å tie, hindre at de slipper til med sine meninger eller blir tatt på alvor. Dette gjelder ikke minst folk med fremmedkulturell bakgrunn og media spiller en viktig rolle. De marginaliserer ofte minoritetene og deres synspunkter. De berørte innvandrerkvinnene ble ikke hørt når de protesterte mot innføring av meldeplikt om kjønnslemlestelse. Og da stormen hadde lagt seg, uttalte Kadra at hun følte seg misbrukt av media i forbindelse med TV2s kampanje mot omskjæring. Elisabeth Eide og Anne Hege Simonsen har skrevet en meget tankevekkende bok om medier, norskhet og frem-

medhet: "Å se verden fra et annet sted" som jeg anbefaler alle å lese.

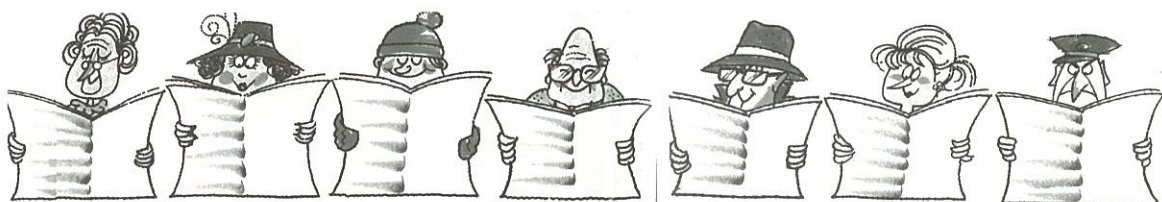

Og vi kan gå videre til situasjonen for flyktninger og innvandrere. Er vi sikre på at deres rettigheter blir ivaretatt på en skikkelig måte – også når søknad om opphold blir avslått og folk sendes ut av landet? I Nord-Amerika og Europa er det mange eksempler på at myndighetene tøyser og bryter reglene i forbindelse med det de kaller "kampen mot terror". Norge har ikke fått samme kritikk som Sverige, som har fått påtale av FNs komité mot tortur for å ha tvangssendt to såkalte "torturister" til et land der det var klar risiko for at de ville bli torturert, men jeg er ikke sikker på at Norge er bedre av den grunn. Vi må følge nøye med for å sikre at bekjempelsen av terrorisme skjer innenfor internasjonale menneskerettslover og standarder.

Overvåking kan misbrukes

Et særlig ømfintlig område gjelder kontroll og overvåking. Under henvisning til terrorister og et hardere kriminelt miljø kommer det stadig forslag som innebærer økt innsyn og oversikt også over vanlige menneskers gjøren og laden. Folk flest later ikke til å være særlig bekymret. De mener det er viktig å ta forbrytere. Men prisen for de virkemidlene som velges, kan i gitte situasjoner bli høy. Vi som har opplevd politisk overvåking på kroppen under den kalde krigen, vet hvordan overvåking kan misbrukes til meningsterror og stigmatisering av opposisjonelle. Et bredt register av såkalt "venstreorienterte" ble den gang kartlagt og forfulgt og mange opplevde trakassering og jobbforbud uten reelle muligheter til å forsvare seg.

Vi trenger ikke å gå til folk med fremmedkulturell bakgrunn for å finne bekymringsfulle tendenser. Etnisk norske kan innenfor vide grenser mene hva de vil, men det er ikke sikkert at de rekker ut med saklige eller kritiske oppfatninger. Mange tema og synsmåter

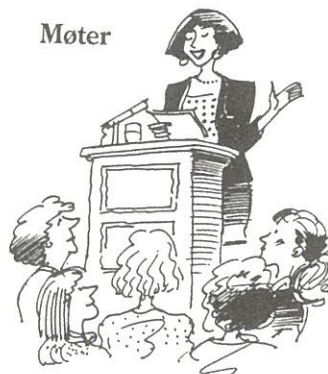
stenges ute av de dominerende media – NRK TV, TV2, Dagbladet, VG, Aftenposten – fordi de ikke er "interessante" nok. Viktige tema innenfor utenriks- og miljøpolitikk skyves i bakgrunnen. Selv ikke en valgkamp fikk slike spørsmål opp på dagsorden. Sentrale spørsmål og kritiske meninger blir ofte henvist til små aviser og blader med begrenset lesertall. Er du heldig, kommer du kanskje til noen minutter i P2. Hvis du har penger, kan du kjøpe deg tid og annonseplass. Men ikke alle har det. Særlig vanskelig er det for kvinner å komme til orde – i så vel radio som presse og TV er det overveiende menn som får uttale seg om samfunn og politikk. Kristin Halvorsen og Åslaug Haga utgjør mer unntak enn regelen. Saker kvinner er spesielt opptatt av, står vanligvis heller ikke høyt i kurs. Personlig vet jeg ikke hvor mange innlegg jeg har fått refusert spesielt i Dagbladet, og TV er totalt uinteressert i hva jeg måtte ha å si - med ett unntak. Når de ønsket kritikk av SV-ledelsen midt under valgkampen, da hadde jeg dem på tråden.

Når det frie ord prøves ...

USA gikk ut av UNESCO da FN-organisasjonen dokumenterte at mediene i Nord (pressebyråer og TV-selskaper særlig) preger nyhetsdekningen i hele verden. Bortsett fra den arabiske TV-stasjonen Al-Jazeera har landene i Sør omtrent ingen uavhengige stemmer som når ut internasjonalt. Den økte kommersialiseringen av vestlige media har dessuten forsterket jakten på sensasjoner, oppslag med billig appell og program med underholdningsverdi. Det at det er blitt mange radio- og TV-kanaler her i landet, har i liten grad bidratt til en bedre og bredere samfunnsdekning og offentlig debatt. I stedet for variasjon har vi fått ensretting og spesielt TV virker i mange tilfelle mer fordummende enn opplysende. NRK spiller en viktig rolle, men preges av den generelle utviklingen. Verden er ikke blitt en global landsby, slik noen håpet. Media tegner et forenklet og for-

Møter

dreid bilde av virkeligheten, spesielt i fjerne strøk, og fremmer fordomspregete holdninger til folk fra andre kulturer.

Også når det gjelder forskningen, er det bekymringsfulle trekk i bildet. Når de offentlige forskningsmidlene begrenses og mer og mer forskning skal finansieres som oppdragsforskning eller konsulentoppdrag, skjer det en dreining bort fra uavhengig, kritisk tenkning over til "passende", anvendbar informasjonsinnhenting. Det institutt for utenrikspolitikk som jeg nå er tilknyttet, strever svært for å finansiere sin virksomhet. Det brukes uhorvelig mye tid på å utarbeide søknader som ikke fører fram. I mange tilfelle er det så lite som 10 prosent av søkerne som får sine søknader til forskningsrådet innvilget. Det betyr at viktige tema forblir ufinansiert og må droppes. For å skaffe penger til instituttet, påtok jeg meg et konsulentoppdrag for en offentlig finansiert instans. Jeg skulle vurdere en del av deres virksomhet. Men endog svakt kritiske merknader fra min side i media, førte til at det raskt ble sendt en delegasjon fra oppdragsgiverne til lederen for mitt institutt for å uttrykke sin misnøye med forskeren. Det sier litt om ytringsfrihetens kår.

Ytringsfriheten kan aldri sikres en gang for alle. Den ligger i spenningsfeltet mellom makt og avmakt og må alltid forsvares. Det er når makten som utøves av myndigheter, kapital og media blir kritisert, at det frie ord prøves. Skal vi ha et levende demokrati og en reell ytringsfrihet må vi alltid være på vakt, og kampen mot terror har gjort vår årvåkenhet enda mer påkrevd enn før.

Krig og fred i rommet

Av Regina Hagen

Fra romteknologiens tidligere historie

Den 3. oktober 1942 lykkes det for første gang å sende opp en romrakett. Dette skjedde i Peenemunde som ligger i Nord-Tyskland. Friherre Wernher von Braun, kaptein Werner R. Dornberger og Walter Riedel sto bak konstruksjonen av en A4 ballistisk robot som også er kjent under navnet V2. Dornberger kommenterte at dette var innledningen til en ny æra i å forflytte seg i rommet, og han la til at deres viktigste oppgave nå, var så raskt som mulig å lage raketten om til våpen.

Denne begivenhet markerte starten på utviklingen av en teknologi som siden kunne anvendes både til sivile og militære formål. Det var drømmen om å kunne reise til månen som lå bak entusiasmen for romfart både i Tyskland og i resten av verden. Men rakettene var også død-bringende. V i V2 står for "vergelung" som betyr hevn på norsk.

Nordhausen- og Dora-fabrikkene som produserte V2-rakettene, brukte fanger fra konsentrasjonsleirene til sine underjordiske fabrikker. De bodde og arbeidet under forhold som overlevende betegnet som forgården til helvete. Halvparten av de ca 60 000 fangene som kom til Dora, døde.

Den 7. og 8. september 1944 ble de første rakettene mot London og Paris avfyrt fra mobile utskyttingsramper på vestfronten. De neste månedene regnet 1403 V2 raketter over London, Sør-England, Antwerpen og Liege. En annen modell, V1 som er en krysserrakett, bidro ytterligere til ødeleggelsene. Nær 13 000 mennesker døde. Noen netter etter bombet britiske fly Darmstadt. 700 eksplosive bomber og 300 000 brannbomber ødela praktisk talt hele byen i en ildstorm. Mer enn 12 000 mennesker døde denne natten.

Det militære romkappløpet

Von Braun og hans kolleger samarbeidet med tyske militære og Hitlerregimet. Hovedargumentet var at romforskning var alt for kostbart for private foretak, regjeringer var de eneste som kunne betale. Denne finansie-

ringsmåten fortsatte etter 2. verdenskrig. Bare noen dager etter den tyske kapitulasjonen i 1945 overga von Braun og flere av toppsjefene hans seg til amerikanske militære. Wernher von Braun og 120 av hans kolleger ble sendt til USA i operasjonene Paperclip og Overcast. Det samme gjalt 1500 andre vitenskapsfolk og ingeniører som senere skulle arbeide for den amerikanske krigsmaskinen.

Sammen med disse menneskene skippet USA over 100 raketter, et stort antall rakettkomponenter og tonnevis av vitenskapelige dokumenter fra Tyskland til USA. Slik la de grunnlaget for USAs romprogram. Etterhvert ble V2 videreutviklet til taktiske atomraketter, som senere ble utplassert i Tyskland i 1958, og til Saturn V raketten, som førte mennesker til månen. Sovjetunionen førte også mange vitenskapsfolk, raketter, deler og dokumenter til Sovjet under operasjon Ossa-vakim og brukte dem til sin egen romutvikling. På denne måten startet et romkappløp som pågår den dag i dag. Kjernefysiske våpen basert på transport på kortdistanse, mellomdistanse og langdistanse (ballistiske) raketter ble utplassert på jorda, i fly, på fartøy og ubåter og har dominert de militære strategiene ikke bare i USA, men også i Russland, Kina, Frankrike og Storbritannia.

Den militære bruken av rommet har ikke begrenset seg til å bruke rommet for å avfyre masseutryddelsesvåpen. Romteknologien og satellitter brukes også til et bredt spekter av militære bruksområder.

24. mars 1999 kunne man lese følgende i en pressemelding fra US Space Command Peterson Airbase, Colorado:

USAs romkommando gir viktig støtte til NATO-operasjonene i Kosovo. Romoperasjonene øker de sjøbaserte og landbaserte styrkenes effektivitet gjennom at kontroll via satellittene kan gi tidlig advarsel om angrep, kommunikasjon, værprognose, navigering m. v.

Navigasjonssatellittene er en viktig del av de posisjoneringssystemer som eies av USAs forsvarsdepartement. Presise naviga-

sjonsdata gjør at troppene, fartøyene, raketene og flyene får nøyaktige posisjoner for bombemål på jorda, til sjøs eller i luften. De kan styre krysser raketene mot mål i dårlig vær. Satellitter avlytter data, fax og telefontrafikk over hele verden.

Det nasjonale rakettforsvarets eksistens hviler på rombaserte satellittsystem. Radarsystemer på jorda bygges ut og allerede eksisterende radarsystemer forbedres. USA baserer seg på radaranlegg over hele verden.

Laservåpen

På et nasjonalt rommøte i Colorado Springs i USA sa den store våpenprodusenten TRW at de sammen med Boeing utvikler et rombasert laservåpen som skulle ødelegge innkommende raketter. Et slikt våpen kan også brukes til

å ødelegge bruer og militære anlegg. Men det er et problem at rombaserte laservåpen forbruker enorme mengder energi. Løsningen på dette synes å være atomenergi.

Jeg har i denne artikkelen konsentrert meg om USAs romutvikling. Dette er det to grunner til. USA er mest avansert når det gjelder teknisk utvikling og har kommet lengst med planene om ytterligere militarisering og utplassering av våpen i rommet. Men man må også følge utviklingen i andre land. Frankrike og Tyskland undertegnet en samarbeidsavtale i juni 2000 om utplassering av et militært satellittsystem. I EU mener en at rommet kan brukes til kommersielle formål, vitenskap og forskning. På mange steder arrangeres informasjon om aktiviteter i rommet, men unnlater å nevne at rommet også brukes til militære formål.

PENTAGONS ØYE

GLOBUS 2- RADAREN I VARDØ

Av Edel Havin Beukes

Et stort bilde av Globus 2-radaren i Vardø sto på forsiden av mars/april-nummeret for 2000 av det internasjonalt anerkjente bladet *Bulletin of Atomic Scientists* var. Nummeret hadde flere artikler om radaranlegget. En av dem var skrevet av Inge Sellevåg som til daglig er journalist i Bergens Tidende. Inge Sellevåg fikk samme året den store journalistprisen for arbeidet med Globus 2-radaren i Vardø. I talen til juryleder Thor Viksveen står følgende:

”Det hele begynte med en beskjeden pressemelding fra Forsvarets Overkommando i 1998 - som ble referert i Oslopressen - om et nytt superinstrument stasjonert langt der nord for å kartlegge ”skrot” i verdensrommet - brukte rakettdeler og rester av døde satellitter som driver i bane rundt jorden og er en fare for romfarten. Det ble i pressemeldingen spesielt referert til den amerikanske romfartsorganisasjonen NASA. Inge Sellevåg tok kontakt med sjefen for NASAs ”romskrotprogram”, Nicholas Johnson, som ikke hadde hørt om noen radar til dette formål i Norge. Men Sellevåg ga ikke opp. Gjennom omfattende og tidkrevende søk i åpne amerikanske kilder - og ved hjelp av en sikkerhetssvikt i ”National Security Space”, en database

som inneholder informasjon om USAs militære romprogrammer - kunne Sellevåg og Bergens Tidende i februar 2000 sannsynliggjøre at Globus 2 i virkeligheten er en del av amerikanernes planlagte og sterkt omstridte nasjonale rakettforsvar, det såkalte NMD. Planene er omstridte fordi de åpenbart bryter med ABM-avtalen, som har spilt en avgjørende rolle for SALT- og START-avtalene om reduksjon av supermaktens strategiske atomvåpen.”

I talen ble det også nevnt at Sellevåg hadde avdekket hvorfor så mange barn av fedre fra marinefartøyet Kvikk ble født med misdannelser. En kartlegging utført ved Universitetet i Bergen viste at tjenestegjørende om bord på KNM ”Kvikk” har 4,6 ganger høyere risiko for å få barn med misdannelser enn andre ansatte i Sjøforsvaret. Spørsmålet er om arvestoffet til fedrene var blitt skadet av elektromagnetisk stråling fra radiosendere og radarer ombord.

I *fred og frihet* nr 2 i 2000 hadde jeg en artikkel om radaranlegget i Vardø. Den bygget på artiklene i *Bulletin of Atomic Scientists* med overskriften ”Globus 2-radarstasjon i Vardø

og USAs militære planer.” Leserne av IKFFs medlemsblad skulle derfor være godt orientert om saken.

Brennpunkt i NRK 1 hadde 11. oktober 2005 et program kalt *Pentagons øye*. Her bekreftet andre oppsøkende journalister på en overbevisende måte det Sellevåg presenterte først i Bergens Tidende i 1998 og senere i Bulletin of Atomic Scientists i 2000.

Vi er helt prisgitt amerikanske interesser, både gjennom NATO og i tosidige avtaler mellom USA og Norge. Den norske befolkning lever i et slags narrenes paradys. Norske politikere, norske forsvarsministre og utenriksministre fører befolkningen bak lyset med direkte løgn. Det er tydelig at den som ønsker å finne ut hva som foregår, må gå til amerikanske kilder for å få svar.

Det er tydeligvis mangelfull kunnskap om militariseringen i rommet og om USAs planer hos folk i maktposisjon i Norge. De burde sette seg bedre inn i og være mer kritisk til hva de involverer den norske befolkningen i. Mediene har i mange år vært mer opptatt av å romantisere romfarten enn å fokusere på de militære motivene for at det brukes så mye ressurser på romteknologi og romfart.

Det kom tydelig fram i TV-programmet 11. oktober at hovedfiendene til USA er Russland og Kina. Det er deres potensielle raketter som skal stoppes over polområdet på vei mot USA. Radaren Globus 2 (HAVE STARE) er

en sentral del av USAs militære aktiviteter i rommet. Dataene som samles inn av radaren, går rett til hovedkommandosentralen i USA.

Amerikanske atomladete angrepsraketter mot for eksempel Russland kan tenkes skutt ut i samme bane, og Vardø blir dermed et viktig angrepsmål hvis Russland ønsker å skyte ned amerikanske raketter. Dette ble bekreftet av en russisk offiser.

Vardøs befolkning kan ha oppnådd en del arbeidsplasser og fordeler ved i praksis å være en amerikansk base, men sikkerhetsmessig er de og resten av Norge uhyre utsatt både i freds- og krigstid. Vi husker hvor nær vi var et kjernefysisk ragnarokk da russerne trodde at en værvarslingsrakett fra Andøya var et raketangrep på Russland. Det sto om minutter!

En annen sak er helseskadene ved å bli utsatt for radarbruk! Helsesituasjonen for mannskapet på marinefartøyet Kvikk som ble nevnt i talen for Sellevåg, tyder på at radarstråling kan gi skader også på de neste generasjoner.

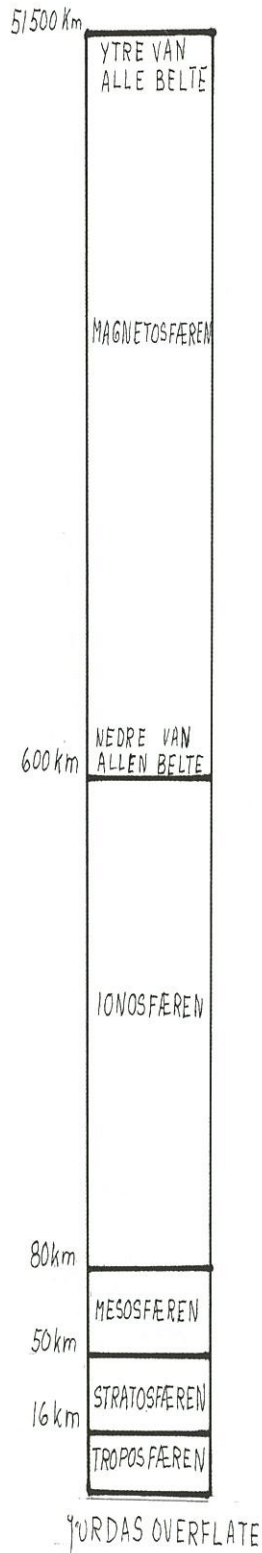
Når Norges befolkning tvinges til direkte og indirekte å være med på angrepskrig mot folk som ikke har gjort oss noe vondt – og når vi må stille opp som angrepsmål med atomvåpen i tilfelle krig mellom USA og dette landets fiender, så har norske myndigheter noe å svare for.

Vardø med radaren "Pentagons øye"

Jordas vernesystemer påvirkes

Av Edel Havin Beukes

Jorda er omgitt av flere vernelag for å beskytte den. For å forstå hvordan dette systemet fungerer og hva som skjer når menneskene griper inn, er det viktig å vite noe om beliggenheten og aktivitetene i disse "lagene". Navn på lagene og avstand fra jordoverflaten er vist på figuren som er tatt fra Rosalie Bertells bok "Planet Earth. The latest weapon of war. A critical study into the military and the environment" som ble gitt ut i 2000.

Siden jorda beveger seg rundt solen og rundt seg selv er ikke lagene jevnt fordelt. De er for eksempel nærmere hverandre ved polområdene.

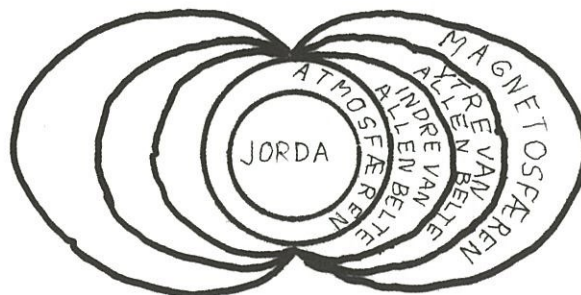
I troposfæren finnes bevegelser av store mengder vanndamp. Dette har stor innflydelse på klima, værmønstre og selve vannfordelingen på jorda. Sivile fly flyr i troposfæren.

I stratosfæren finner vi ozonlaget som beskytter livet på jorda fra ultrafiolett stråling. Her finnes også sterke vinder. Militære fly flyr vanligvis her.

Ionosfæren er i motsetning til de lavere lagene elektrisk ladet. Ionosfæren beskytter jorda fra sola og kosmiske partikler.

Utenfor ionosfæren har vi magnetosfæren. Dette laget beskytter også jordkloden. Her finner vi de indre og ytre Van Allen beltene. Sol, vind og kosmiske partikler blir fanget opp av Van Allen beltene. Her finner vi magnetiske felt som holder partiklene under kontroll. Noen partikler slipper forøvrig unna og gir opphav til nordlys når de treffer atmosfæren. Ionosfæren går opp til ca 51 500 km fra jorda. Månen er 380 000 km fra jorda og sola ca 148 millioner km borte.

Militær forskning og eksperimentering foregår i lagene som beskytter jordkloden. Rosalie Bertell og flere med henne er opptatt av at det manipuleres med livsbetingelsene for livet på jorda som ledd i krigføring. Både sivile og militære aktiviteter (det er vanskelig å skille mellom dem) i rommet påvirker livsbetingelsene.

HAARP

High-frequency Aktive Auroral Research Programme

Av Edel Havin Beukes

HAARP er et amerikansk forskningsprogram for studier av den ytre atmosfæren. I følge en artikkel av Kristjan Molstad i Aftenposten i år er programmet finansiert av det amerikanske luftforsvaret og marinen og består av en samling sendere som sender høyfrekvente radio-bølger opp i atmosfæren. HAARP anlegg finnes i Alaska. Han viser til at mange mener at EISCAT radarene på Svalbard og i Ramfjordmoen i Tromsø som studerer den øvre polare atmosfære og nordlyset, også er involvert i et hemmelig, militært prosjekt. Han nevner også at EU og Russland protesterte mot prosjektet da planene ble kjent i 1998 og påpekte muligheten for militære anvendelser og at radiosambandet kunne saboteres.

Rosalie Bertell har i mange år advart mot HAARP som blir markedsført som et sivilt prosjekt til tross for militær finansiering. Prosjektets presenterte mål er blant annet å forstå, simulere og kontrollere prosesser i ionosfæren som kan influere på kommunikasjon og overvåkingssystemer. Hun peker på at manipuleringene med ionosfæren kan skade og har allerede skadet kompliserte systemer i lagene (sfærene) rundt jorda, som igjen kan medføre skader på livet på jorda. Disse inngrepene i ionosfæren gjøres for å styrke militære formål og interesser.

Bertell beskriver HAARP som en "gigantisk ovn" (heater) som kan forårsake store forstyrrelser i ionosfæren, og ikke bare lage hull men lange rifter (incisions) i det beskyttende laget som forhindrer dødbringende stråling i å nå jordoverflaten. Hun sier også at mulighetene for å kombinere HAARP, Spacelab og rocket for å skaffe store mengder energi på nivå av en kjernefysisk bombe hvor som helst på jorda via laser og partikkelstråling, er skremmende. Hun ser for seg at et slikt prosjekt vil kunne selges til offentligheten som et rakettskjold mot innkommende våpen.

Michel Chossudovsky påpeker i en artikkel i "Third World Resurgence" fra 2001 at både amerikanerne og russerne lenge har arbeidet

med muligheter for å manipulere med klimaforhold. Han skriver i 2002 at i USA har dette vært mulig gjennom HAARP som er en del av "Star War" planene, Strategic Defense Initiative (SDI). <http://www.globalresearch.ca/articles/CHO201A.html>

Han skriver at vitenskapelige bevis tyder på at HAARP er i gang og prosjektet har muligheten for å utløse flom, tørke, hurrricanes og jordskjelv. Sett fra et militært synspunkt blir det mulig å destabilisere jordbruk og økologiske systemer over hele kloden. Han sier at vi ikke vet om teknologien har blitt brukt, men regjeringene burde gjennom FN ta opp spørsmålet om miljøkrig (environmental warfare) sammen med diskusjonene om de klimatiske forandringene som skyldes drivhusgasser. Chossudovsky sier at til tross for en stor mengde vitenskapelige arbeider har saken om klimamanipuleringer til militære formål aldri stått på FNs dagsorden. Konferansene om klimaforandringer har ikke tatt opp "værkriger" eller "environmental modification techniques" (ENMOD). Virkningene av militær teknologi på verdens klima er hverken gjenstand for diskusjon eller bekymring. Virkningene av sivil og militær flyging samt avgasser fra utskyting av romraketter ser for eksempel ikke ut til å stå på dagsorden i det hele tatt.

Amerikanske talsmenn sier at det i USA vil være en selvfølge at værmodifikasjoner vil være en del av nasjonal sikkerhetspolitikk og at deres regjering forventes å fremme en slik politikk der det er i landets interesse. Uten å nevne HAARP eksisterer det en US Air force studie som henviser til påførte forandringer i ionosfæren, og som en måte å forandre værmønstre og forstyrre fiendtlig kommunikasjon og radar på. HAARP har evnen til å modifisere jordas elektromagnetiske felt.

Dr. Nick Begich og Jeane Manning har skrevet boka "Angels Don't Play this HAARP", basert på det som er kjent om prosjektet fra åpne kilder, og det er skremmende lesning.

Atomenergi i rommet

Av Edel Havin Beukes

USAs militære hevder at den naturlige teknologien for rombaserte våpen er atomkraft basert på plutonium 238. For 15 år siden stoppet USA å produsere plutonium 238, et uhyre giftig stoff som er meget farlig å puste inn selv i ørsmå mengder. Pu 238 er 270 ganger mer radioaktiv enn Pu 239 som brukes til atombomber. Det er 15 utgaver (isotoper) av plutoniumatomer. Den mest kjente og dominerende isotopen er plutonium 239. Plutoniumisotopene blir dannet i atomreaktorer. Pu 239 har en halveringstid på ca 24 500 år, det vil si før halvparten av en bestemt mengde av stoffet har avgitt strålingen sin og gått over til å bli et annet stoff. Pu 238 har en halveringstid på 87,8 år.

I dag får USA Pu 238 fra lagre som snart er tømt. De har også kjøpt fra Russland som nå ikke ønsker å selge mer. Pu 238 brukes ikke til kjernefysiske våpen, men til å produsere elektrisitet i romskip og satellitter. Både USA og Sovjet har brukt dette i lang tid. Det europeiske romprosjektet derimot satser på solceller og bruker ikke plutonium.

USA påstår at det er helt nødvendig med Pu 238 for fortsatt å være ledende i romprosjekter. I følge New York Times (27.6.05) planlegger Bush-administrasjonen å starte opp egen produksjon av Pu 238 fra 2009 i Idaho National Laboratory. Prosjektet beregnes å koste 1,5 milliarder US dollar. Det vil skape 50 000 tønner med radioaktivt avfall. Prosjektansvarlige sier at det meste av plutonium 238 skal brukes til hemmelige prosjekter i landets sikkerhetsplaner og vil ikke si noe mere om detaljene. Han benekter at de hemmelige formålene skulle dreie seg om kjernefysiske våpen, satellitter og våpen i verdensrommet!

Plutonium-isotopene dannes i en atomreaktor når uran 235-atomene spaltes. En vanlig atomreaktor skaffer 25 tonn brukt brensel i året, derav 290 kg plutonium. For å få tak i Pu 238 må brukt atombrensel gjenvinnes, da får man også Pu 239 og mange andre radioaktive stoffer. Det er altså gjenvinningsprosessen av brukt brensel som skaffer plutonium.

Hvorfor er det så sterkt press på å bruke Pu 238 i rommet når man har alternativer? Følg pengene, sies det, og de peker mot Lockheed Martin som produserer plutonium 238-baserte romsystemer, og som lobber kraftig for dem. LM og Boeing selskapet ønsker store kontrakter for å kunne bygge atomdrevne raketter under det såkalte Prometheus prosjektet.

Når noe sendes opp i rommet kan man vente at det kommer ned igjen før eller senere! Kjernefysisk gift blir spredt over hele jorden ved oppskytningsulykker og når satellittene med plutonium brenner opp i atmosfæren. Det har allerede vært flere slike ulykker. En av de alvorligste skjedde i 1964. En satellitt med en type plutonium 238 kraftsystem ombord falt tilbake til jorden igjen og plutoniumet ble spredt som fine partikler. Det ble hevdet at dette medførte en økning i lungekreft globalt.

Cassini-prosjektet, som er en romrakettkett som skulle slynges rundt jordkloden for å kunne nå Saturn, inneholdt store mengder plutonium 238. I følge NASAs (det amerikanske romfartsbyrået) vurderinger ville antallet døde mennesker bli estimert mellom 950 000 og 40 millioner dersom Cassini oppskytingen ikke lykkes. Dette er en enorm risiko. Det er ikke nødvendig å bruke plutonium til slike romekspedisjoner hvis man da ikke har spesielle militære planer. Konklusjonen er at farene ved bruk av plutonium i rommet og ved selve oppskytingen er så stor for jordas befolkning, at den burde forbys.

Avfallsproblemet til disse meget radioaktive stoffene er ikke løst, og det er heller ingen brukbare løsninger i sikte. Det er et enormt sikkerhetsproblem våre etterkommere må takle. Konklusjonen er at bruk av atomreaktor til energiproduksjon og dermed til produksjon av atomvåpen, må stanses. Og hvorfor hører vi intet fra de myndighetene som har med helse og miljø å gjøre??

Karl Grossmann har tidligere i år skrevet en artikkel kalt "The case against the plutonium space race". Den kan leses på www.boiseweekly.com/gyrobase/Printfriendly?oid=oid%3A482

Mannen på sokkel

Av Reidun Astrid Nydal

Jeg tenkte ikke spesielt på å møte kjente personligheter under en liten bytur i Oslo nylig fra Drammensveien til Stortorget. Men så dukket de opp, den ene etter den andre: Visstnok både berømte og ærverdige.

Det begynte med at jeg la merke til en enslig skikkelse i munkekappe. I hendene holdt han en nøkkel. I over hundre år hadde han stått der og iaktatt bylivet, ennå før Norge var blitt et selvstendig rike. Han hadde ikke noe navn, men han bar liksom på en verdighet. Av innskriften på sokkelen forsto jeg hvem som hadde brakt ham fram i dagen: August Rodin. Munken må ha kommet i kunstnerens vei en gang for så å bli udødeliggjort. Litt lenger nede i Drammensveien sto en annen skikkelse, lett gjenkjennelig, ruvende i landskapet: Winston Churchill. Også han i bronse, irrgønn av elde. Og da jeg først var blitt oppmerksom på skulpturene i bygatene, oppdaget jeg den ene etter den andre; de fleste på sokkel, høyt hevet over almuen. På 7. Juni-plassen studerte jeg Nils Aas sin elegante skulptur av Haakon Den Syvende, nærmest som en fugl Fønix på nippet til å ta av. Og Henrik Ibsen holder seg fortsatt foran Nasjonalteateret, dystert i blikket, hendene på ryggen, frakken godt igjenknappet. Bjørnson står der også. Hodet høyt hevet, den fotside frakken åpen, brystet skutt framover, hendene plantet i siden. Johan Halvorsen noen hakk unna. Særlige kjennetegn: taktstokk, fyldige mustasjer og kraftig hårmanke. Sokkelen hans er mye lavere slik at han virker

mer som en mann av folket. Videre støtte jeg på Ludvig Holberg og like etter Henrik Wergeland på en meget høy sokkel, drømmende i blikket, ei diktbok i hånda. Men høyere enn noen av de andre fant jeg Tordenskjold, der ved Rådhusplassen, med draget sverd ved sida av en kanon. Ved Stortinget har en gammel stortingspresident, Carl Joaquim Hambro, fått evig ståplass. Like ens har Christian den Den Fjerde, med knestøvler og svær hatt, blitt viet en sokkel på Stortorget. Foran Domkirken fant jeg bystene av en tidligere prest i Vår Frelsers Kirke, N.A. Wexels og L.M. Lindeman (salmedikter?)

Men hvorfor hadde jeg ikke møtt på en eneste høytstående kvinne på min byvandring? Bare menn, 12 i tallet, alle visstnok i bronse, gamle og irrgønne. Kjente personligheter. Bare munken forblir anonym. Men han kan jeg i hvert fall føle en viss sympati med fordi han har fått et slikt menneskelig ansikt i all sin enkelhet. Men alle de andre som briske seg på sin pidestall, nei takk. Og var det ikke for kvinnen, ville ikke en av dem ha sett dagens lys.

Seinere på dagen fant jeg fram ei bok med gamle annonser. Blikket falt uvegerlig på: "Syltetid for husmoren" og "Symaskin til fruen."

Joda, det var en overveldende mengde strunke mannfolk hele veien!

Men jamen, fantes det ei lita jente der også, midt i Studenterlunden. Men hun var tydeligvis sammen med en bror, og hun var uten navn.

Intervju med Solvei Fjæstad

Av Sidsel Andersen

Et engasjement til glede for seg selv og medmennesker.

På oppfordring i siste nummer av *fred og frihet*, bidro bl.a. en av våre aktive, avholdte og velkjente medlemmer Solvei Fjæstad med en gave på kr 10 000,-

IKFF takker Solvei, som for øvrig har gitt gaver, tid og engasjement mange ganger før, Tid og engasjement

fra medlemmene er viktig og nødvendig, og det er penger også for en 90 år gammel organisasjon som tar sikte på nye år i arbeid og liv

I 58 år har Solvei gitt av sin tid, omtanke, gode humør og penger.

58 år! Det er lang tid. hvordan er det mulig? Solvei ler litt og sier: "Du vet fredssak og kvinnesak var noe jeg fikk med meg hjemmefra". Det har tydelig grodd godt i hennes hjerte og sinn at det ikke er nok med det gamle utsagnet "Hva du evner kast av i de nærmeste krav". Solvei konstaterer at en må se ut over sine egne sirkler og vise ekte empati. Det er en glede og mye morsomt og interessant å oppleve sammen med alle disse flotte kvinnene. Ja, morsomt? De først årene gjorde jeg sammen med et par av disse kvinnene nødvendig kontorarbeid på et "pikeværelse" i en leilighet i Meltzers gate. Rommet ble ikke oppvarmet, og vintrene var kalde. Vi måtte blåse på fingrene - og delvis bruke vanter under arbeidet. Protokoller, referater, brev, uttalelser, resolusjoner og regnskaper ble skrevet for hånd og senere på skrivemaskin. Samarbeidet med Norges Fredsråd, Nei til Atomvåpen og andre fredsorganisasjoner var godt og nyttig. Innad i IKFF var det en god tone, godt humør og fruktbart samarbeid. Spennende og fint var også vår kommunikasjon med søsterorganisasjonene i Norden og med WILPF internasjonalt.

Forbindelse med skandinaviske IKFF

og internasjonale WILPF gjorde vel at dere fikk reise ut og oppleve nye ting og tanker? Det er tydelig at dette er ting Solvei har vært med på med liv og lyst.

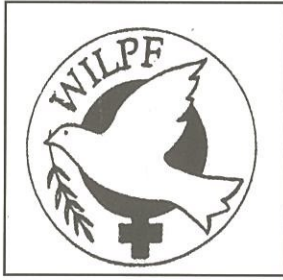
Ja, vi fikk reise, både innenlands, i Skandinavia og ellers i verden. Reisene betalte vi som regel selv, og det begrenset deltagelsen noe, men bare det å komme ut og treffe andre mennesker fra fremmedartede himmelstrøk, med fremmedartede tanker og andre erfaringer, var mektig og inspirerende! Vi sto alle sammen om målet "fred, frihet og fordragelighet over alle landegrenser". Som vi vet er Solvei 91 år, og hun innrømmer at hun ikke husker de forskjellige reisene så godt og at hun har lett for å blande sammen hendelser. For å nevne noen av stedene kan vi begynne med England i 1967, India i 1970, Danmark og Sverige flere ganger, Moskva i 1987 og 1991, Spania i 1989 og Finland i 1995.

I 1983 tok bl.a. Jenny Mosland og jeg initiativet til Bestemødrene på Stortingsplass mot atomvåpen. Stammen i denne gruppen som på det meste telte 70-80 medlemmer var fra IKFF. Vi fikk tilslutning fra andre kvinner som gjerne ble medlemmer i IKFF når de hadde snakket litt med Solvei. "Bestemødrene" arbeidet på en annen måte enn IKFF. De laget løpesedler og delte ut på gaten for å minne folk om all krigsfare, vold og menneskeskapt elendighet i verden. Vi fikk mange givende samtaler med folk som tok imot våre "Blekker".

Både i IKFF og i "Bestemødrene" var det et godt sosialt miljø som bidro til at det vi gjorde følt meningsfylt, smiler hun glad.

Det er å håpe at de som på samme måte som Solvei har gjort sin innsats i mange år, virker inspirerende på alle de dyktige unge som vi har vært så heldige å få med i våre rekker.

Avslutningsvis prøver jeg igjen å takke for hennes generøse pengegaver gjennom årene. Men hun siterer sin gamle venninne Ragnhild Eide som ved en anledning sa: "Jeg gir bort pengene nå, for når jeg forlater denne verden skal det være bare sorg". Slik kan det også sies.

Nytt fra WILPF

Rapport fra IEC-møtet i september 2005

Møtet ble holdt like utenfor Geneve sentrum med deltakere fra ca. 20 av seksjonene. Dessverre møtte ikke land som Palestina, Burundi, Italia og Belarus. Møtet inneholdt de generelle organisatoriske sakene som er på alle IEC-møter. I tillegg feiret vi organisasjonens 90-årsdag.

Politisk profil og uttalelser

Det var ikke forberedt noe klart politisk hovedtema for møtet. Det ble derimot foreslått at "krigen mot terror" skulle være hovedtema på neste IEC. Til sammen ble det vedtatt mange uttalelser, bl.a. om situasjonen i Nepal, Stillehavsregionen, Colombia, Øst-Jerusalem og Afrika, utarmet uran og biologiske våpen, mer vekt på freds- og konfliktløsning i skolen.

IEC 2006 og kongress 2007

Kongressen 2007 ble besluttet å avholdes i Bolivia. Det ble drøftet å ha IEC 2006 i Vancouver i Kanada, samtidig med en stor fredskonferanse, men det ble ikke tatt noen beslutning.

Økonomiske saker

Det var generelle redegjørelser om WILPFs økonomi som, som vanlig, er vanskelig. Diskusjon om seksjonsavgiften og anerkjennelse av at den er urettferdig. Ordningen med en fast seksjonsavgift og et tillegg per medlem innebærer at den reelle medlemsavgiften for seksjoner med få medlemmer blir svært høy, for eksempel 350 CHF for Sveits, mens USA bare får 5.5 – en tredjedel av seksjoner som Nepal og Sri Lanka som får 17.5. Dette skal ikke endres nå, men tas opp på kongressen 2007.

Mans Van Zandbergen fratrer som kasserer og Michaela Told, tidligere generalsekretær, er ny kasserer. IEC 2005 gikk med et betydelig underskudd p.g.a. at en del påmeldte ikke møtte og uklare avtaler med hotellet.

Ungdomsarbeid

De deltakende ungdommene fra Norge, Sverige, Danmark og Holland stiftet en WILPF ungdomsgruppe. Møtet mottok dette svært positivt og vedtok en resolusjon som blant annet innebærer at seksjonene anmodes om å gi ungdomsgruppen støtte økonomisk og moralsk. Ikke minst er tiltaket viktig med tanke på WILPFs kontinuitet. Formålet er å styrke unge kvinner både utenfor og innenfor WILPF til å delta på alle nivå i organisasjonen og oppfordrer seksjonene til å sikre minimum 30% deltakelse av kvinner under 30 år på alle internasjonale møter. Intensjonen er ikke at Unge WILPF skal lage en egen seksjon, men snarere skape en arena for unge kvinner i organisasjonen.

Arbeidsgruppe om FN reformer

Det ble foreslått å nedsette en arbeidsgruppe som skal se på forslagene om reformer for FN og også utarbeide et posisjonspapir for WILPF. Vår visjon er å styrke FN, ikke svekke det som er det reelle innholdet i mange av de såkalte reformforslagene.

Jeg er invitert til å sitte i arbeidsgruppen og Tone Marie blir min vara. Dette er en svært sentral sak for IEC i årene framover. Edith Ballantyne har sagt ja til å være foreløpig "convenor".

Internasjonale prosjekter

Vi hadde møter med prosjektpartnerne for Libanon og Colombia og utarbeidet tilleggsinformasjon til Fokus til søknadene for 2006. Dessverre møtte ikke Belarus og Burundi og vi fikk derfor ikke anledning til å ha de planlagte prosjektdiskusjonene med dem. Vi har derfor valgt å ikke utarbeide søknad for Burundi for 2006. Søknaden for Belarus er allerede akseptert av TV-aksjonen.

Materiell fra IEC-møtet kan fås ved å henvende seg til kontoret.

Liss Schanke

Brev til Nobelkomiteen fra IKFF

IKFF ønsker å uttale sin skuffelse over årets Nobelpris og har i den anledning sendt følgende brev til Nobelkomiteen:

Til: Nobelkomiteen
ved leder Ole Danbolt Mjøs
Oslo, 3.november 2005.

IKFF vil uttrykke sin skuffelse og uenighet over tildelingen av Nobels fredspris 2005.

Det er 60 år siden amerikanerne slapp atombomber over de japanske byene Hiroshima og Nagasaki, 2.verdenskrig sluttet og 60 år siden FN ble opprettet.

Det er derfor naturlig å markere støtte til arbeidet mot produksjon, utvikling og bruk av atomvåpen.

Dessuten gir årets fredspris en mulighet til å minne om årsakene til at Tilsynskonferansen for Ikke-spredningsavtalen (NPT) brøt sammen tidligere i år. IKFF har forståelse for denne begrunnelsen for å gi Nobels fredspris til IAEAs generalsekretær EIBaradei.

Det var dessuten viktig at han sto opp mot USAs påstand om at Irak hadde masseødeleggelsesvåpen, for å bruke dette som påskudd for å angripe landet militært.

Derimot kan IKFF ikke forstå at den andre halvparten av prisen skal gå til institusjonen IAEA, hvis mandat er å være pådriver for bruk av atomkraft - i den forkastelige oppfatning at det skal fremme fred, helse og velstand over hele verden.

Det er med forferdelse vi mottar opplysningen om at IAEA, etter å ha blitt tildelt fredsprisen, skal bruke prismidlene til å fremme atomkraft for å møte utviklingslandenes påståtte behov.

Om sammenhengen mellom utvikling av atomkraft til energiformål og til atomvåpen kan det ikke herske noen tvil all den stund land som Iran og Nord Korea med rette eller urette mistenkes for å ha tatt skrittet fra det ene til det andre.

Atomkraft til energiforsyningen skaffer de råstoffene, fagmiljøer og infrastruktur som gjør landene i stand til å produsere atomvåpen - fra de mest primitive "skitne bomber" til de mest avanserte former for disse masseutryddelsesmidlene.

I denne forbindelse nevner vi spesielt de store mengder uranavfall fra produksjonsprosessen som blir gjort tilgjengelig til frem-

stilling av uranvåpen, f. eks prosjektiler av såkalt utarmet uran (Depleted Uranium).

Motiveringen for dannelsen av IAEA under det villedende slagordet "Atomer for fred" har vært å tilsløre dette selvmotsigende forhold. Det har ikke forhindret institusjonen fra å påta seg en autoritet på helsevirkninger på befolkninger av radioaktiv stråling som det ikke hadde og ikke har forutsetninger for.

Institusjonen har gjort menneskeheten stor skade ved å bagatellisere helseskadene ved bruk av atomkraft. Det henvises til en artikkel av Rosalie Bertell der IAEAs aktiviteter på dette område gjennomgås.

IKFF har flere ganger forsøkt å få våre myndigheter til å ta et initiativ for å få forandret avtalen fra 1959 mellom IAEA og WHO som i praksis gir IAEAs fysikere kontroll over hva medisinene i WHO skal publisere om stråling og helse.

Denne interessekonflikten kommer tydelig fram i debatten om helseskadene fra Sellafield-utslippene, Tsjernobyl-katastrofen og virkningen på helse og miljø ved bruk av uran-ammunisjon. Vi har vedlagt noen brev IKFF (WILPF) har skrevet til norske myndigheter og WHO om dette.

IKFF håper Nobelkomiteen unngår formuleringer under prisutdelingen som kan tolkes som støtte til de kreftene som vil bruke atomkraft som løsning på energibehovet på jorda og for aktiviteter i verdensrommet.

Siden noen miljøer bruker klimaargumenter som støtte for en ny satsing på atomkraft har vi vedlagt et hefte forfattet av World Information Service on Energy (WISE) som gir en kritisk gjennomgåelse av argumentene.

IKFF har forøvrig nylig gitt ut et hefte om uranvåpen ført i pennen av Eva Fidjestøl.

Til slutt vil vi gjøre oppmerksom på at IKFF internasjonalt (WILPF) driver en hjemmeside om nedrustningsspørsmål <<http://www.reachingcriticalwill.org/>> som blir flittig brukt både av delegasjonene til FN og av organisasjonene.

Vennlig hilsen

Edel Havin Beukes
Leder IKFF

Nytt fra avdelingene

Optimistiske og flotte meldinger fra avdelingene våre:

Stavanger og Sandnes avdelinger samarbeider godt. De avholder månedlige møter, diskuterer aktuelle politiske, fredspolitiske og lokale saker og naturligvis snakker om løst og fast ellers. For tiden engasjerer de seg i diverse møter omkring TV-aksjonen Drømmefanger. Medlemmene tar sikte på å være med på selve dagen både som bøssebærere og annet nødvendig arbeid i distriktet. Den 27. oktober arrangerer de et åpent møte hvor Eva Fidjestøl skal snakke om sitt arbeid i Hviterussland. Under det møtet blir også IKFFs (WILPFs) 90-årsjubileum markert. Bladet vårt er lovet referat i nr1-06. BRA!!

Hamar og Oppland avdeling arbeider også ivrig og godt på forskjellig plan. De har holdt stand for IKFF på Lillehammer og avholder regelmessige styremøter. De planlegger å delta i 90-årsmarkeringen i Oslo 29. september. Ellers er TV-aksjonen en viktig aktivitet.

En konsert og et loppemarked arrangeres til inntekt for denne, og bøssebærere finnes blant medlemmene både i Hamar, Elverum og Kongsvinger. I forbindelse med FN-dagen 24.10 arrangeres en stand i gågata i Hamar, og i forbindelse med fredsprisutdelingen avholdes en stand i et kjøpesenter. BRA!!

Bergensavdelingen har ligget nede en stund, men nå planlegger de å sette i gang igjen der. Det at

avdelingen har "ligget nede" betyr ikke at det ikke har foregått så mangt. Flere av våre enkeltmedlemmer i Bergen har vært svært aktive, delvis i samarbeid med andre organisasjoner. F.t. engasjerer de seg mest i å forby uranvåpen. De vil gjerne få oversatt Eva Fidjestøls bok om uranvåpen til engelsk. De prøver å få juridisk hjelp til å stevne brukere av uranvåpen for krigsforbrytelse i Haag. Ambisiøst? Ja, men mulig. BRA!!

Oslo og Akershus avdeling står ikke tilbake for disse avdelingene. De arrangerer møter og seminarer på egen hånd og er svært gode støttespillere for Landsstyret både før, under og etter deres arrangementer. BRA!!

Sidsels plukk

IKFF har i likhet med WILPF bestått i 90 år og i den tiden arbeidet iherdig og godt for fredssaken. I løpet av året har disse 90 årene vært markert og feiret både internasjonalt, nasjonalt og lokalt.

Vi tillater oss å feire oss selv hvert 10. år og plukker litt fra 50-årsjubileet i bladet vårt nr.3-65.

Jubileumskongressen det året hadde som motto "Mot en verden uten krig". Kongressen ble arrangert i Haag. Konferansesenterets "poetiske navn" var "På Gyldne Vinger" og 275 kvinner i alle aldre fra 25 land kom til en arbeidskongress. to av kvinnene fra 1915 var tilstede og satt på podiet da kongressen ble åpnet av den internasjonale leder, Else Zeuten.

Under overskriften "Kongressens facit" kan vi lese: Når en går gjennom rapportene resolusjonene og oversiktene fra Kvinneligaens internasjonale virksomhet, forstår en hvorfor det fortsatt er behov for en internasjonal kvinnes fredsorganisasjon. Litt trist er det jo da at en nå 40 år etter kan konkludere med samme ord. "Faciten" avslutter med at om Kvinneligaen "kan komme frem til den syntese av de ulike syn som peker inn mot fremtiden" har den på nytt vist sin eksistensberettigelse som kvinnebevegelse og fredsbevegelse. (Johanne Reutz Gjermoe)

Kongressen arbeidet godt. Den la fram et forslag til overenskomst om ikke-spredning av kjernefysiske våpen med en fylldig innledning og 7. artikler. Forslaget ble av Gertrude Baer lagt frem for alle medlemmer av nedrustningskonferansen i Geneve. Hun fikk flere anerkjennende svar fra dem, og noen av dem tok det opp i sine møter.

Kongressen vedtok hele 9 resolusjoner om: Midt-Østen, Vietnam, Den Dominikanske republikk, Nedrustning, Kjemisk, biologisk og radiologisk krigføring, Blokkdannelser, Internasjonal rett, Nedrustningskonferansen og Atomfrie soner.

IKFFs landsstyre innledet en lengre uttalelse med disse ordene:

"I løpet av de femti år Internasjonal Kvinneliga for fred og frihet har eksistert, har organisasjonen sett det som en av sine hovedoppgaver å fremme mulighetene for en fredelig løsning av konflikter mellom folkegrupper, raser, klasser og nasjoner. Vi har søkt å bidra til dette arbeidet gjennom våre grupper og kontakter i en lang rekke land, deriblant flere utviklingsland, og særlig gjennom vår konsultative status ved flere av FNs særorganisasjoner og ved det Det økonomiske og sosiale råd.

Det er på denne bakgrunn vi har fattet stor interesse for alle spørsmål om utviklingshjelp".

TV-aksjonen 2005 Overlykkelig over resultatet

Det var stor glede i FOKUS etter at TV-kameraene var slått av. Da sto det kr. 137 492 470,68 på kontoen til TV-aksjonen Drømmefanger.

Dette tilsvarer i gjennomsnitt 29,82 kroner pr. innbygger. - Vi er strålende fornøyd og svært takknemlig for bidragene fra det norske folk, sier styreleder i FOKUS, Ingrid Wisløff Jæger. Hun vil gjerne takke alle bidragsyterne på vegne av FOKUS tilsluttede organisasjoner og deres søsterorganisasjoner i Sør.

- Gjennom den enorme støtten årets TV-aksjon har fått viser nordmenn at de ønsker å sette vold mot kvinner på dagsorden og sammen bidra til endring. Dette rører oss sterkt, sier Wisløff Jæger. Hun forsikrer at midlene fra årets TV-aksjon vil bli godt ivaretatt av FOKUS prosjektpartnere, som alle skal bidra til at kvinner utsatt for vold får en bedre hverdag.

- FOKUS prosjektene er kvalitetssikret og vi kan garantere at pengene kommer fram dit de skal. Vi gleder oss til å fortelle det norske folk om fortsettelsen, og gi konkrete eksempler på hvordan pengene blir brukt av prosjekter som støttes over årets TV-aksjon.

Pressemelding fra FOKUS' styreleder

BOK- ANMELDELSER

Klassereisen Fornavnet mitt er Ronny

Pax forlag 2005

Til norsk v/ Arne Ruste

"Klassereise" er nærmest blitt et in-ord og i den siste tida er det kommet ut flere bøker som handler om det å bevege seg fra en sosial klasse (arbeiderklassen) til en annen sosial klasse (akademikerklassen). Ronny Ambjörnsson, svensk professor i idéhistorie ved universitetet i Umeå, ga ut boka om sin klassereise i 1996, altså 9 år før den ble oversatt til norsk.

Det er nok mange som vil kjenne seg igjen når de leser "Fornavnet mitt er Ronny". Bare det at han har fått navnet Ronny, bærer bud om en ny tid, en moderne tid, hvor påvirkningen fra USA var en del av det. "Ronny" er inspirert av en av de mange amerikanske filmene som oversvømte vår del av verden og som bidro til at mange av arbeiderklassens barn fikk amerikansk klingende navn. En annen del av den nye tida var framveksten velferdsstaten, det svenske folkhemmet, som ikke bare bidro til muligheten for mange av arbeiderklassens barn til å få høyere utdanning, men ga også et velferdsløft for folk flest.

Det er dette Ambjörnsson skriver om. Klassereise beskriver han som en reise gjennom det sosiale landskapet, og han sammenligner med innvandre- re som befinner seg på fremmed grunn. Klassesamfunnet handler ikke bare om økonomi, men vel så mye om kultur, hvor den reisende etter hvert får et språk, vaner, måte å kle seg og innrede hjemmet på,

interesser osv. Han avviser at klassesamfunnet er opphevet. For selv om alle er gitt muligheten for høyere utdanning, viser han til at det er relativt få fra arbeiderklassen som benytter seg av den. Ambjörnsson beskriver en reise gjennom skolegang, nye kamerater som han ikke turte å ta med hjem, nytt språk som han snakket når han var ute, men ikke hjemme, tidlig ekteskap som en form for beskyttelse mot den nye verden som også skulle utforskes og læres, og til slutt utnevnelse til professor.

Ambjörnsson gir uttrykk for en ambivalens for den klassen han kommer fra, og som jeg kjenner igjen hos andre klassereisende jeg har møtt. Arbeiderklassen beskriver han som moraliserende med en plikttroskap, og som handler om målrettet arbeid for å løfte seg ut av fattigdommen og inn i det moderne, slik Alva og Gunnar Myrdal la grunnlaget for med boka "Kris i befolkningsfrågan" (Bonniers 1934). Myrdal-paret har betydd mye for utviklingen av folkhemmet, hvor samfunnet skulle bygges opp med vitenskapelig strenghet og med en god porsjon paternalisme. Ambjörnsson beskriver i detalj leiligheten på et rom og kjøkken. Gjennom hardt arbeid kunne familien flytte inn i en større leilighet og etter hvert skaffe seg ting, som de ikke riktig visste hvordan de skulle fylle med innhold. Ambjörnsson kaller det for en form for klasseløs konsumisme. Gjennom kunnskap og

studier skulle individet frigjøres fra miljøets begrensninger. Det var barnet som ble bærerene av framtidvisjonen som familiene hadde og ambisjonen om å heve seg opp over sitt opphav ved barnas hjelp.

Men Ambjörnsson nærer også varme og nærhet til miljøet han kom fra. Han beskriver det problematiske i å bryte opp fra det og sakte fjerne seg fra det. Tydeligst kommer dette til uttrykk da han som student ble en del av den radikale studentbevegelsen på 1960-tallet og hvor han med distansert kritikk opplevde en romantisering av arbeiderklassen og en beskrivelse han ikke kjente seg igjen i.

"Fornavnet mitt er Ronny" er en fin liten bok, litt over 100 sider, om hvordan det er å være født inn i arbeiderklassen i folkhemmets oppbygging og utvikling og en reise inn i de akademiske sfærer. Den handler mer om kulturell kapital enn økonomisk. Den er lett å lese, og full av morsomme anekdoter som illustrerer reisens mange fasetter og de mange problematiske møtene med middelklassen, samtidig som han ser reisen sin med et ovenfra blikk. Den blir aldri pinlig privat. Selv sier Ambjörnsson at boka er en hybrid, en blanding av et essay og fortelling.

Ellen Elster

Anna Funder

Stasiland

Cappelen forlag

Kvinnenes Demokratiske Verdensforbund, som Norsk Kvinneforbund var tilsluttet, ble dannet straks etter annen verdenskrigs slutt i 1945 for å bygge bro mellom øst og vest. Sovjet hadde jo stått sammen med Vesten under krigen, og ønsket var å bevare freden mellom øst og vest. Dette førte til at Norsk Kvinneforbund fikk invitasjo-

ner til internasjonale møter i bl.a. Sovjet og DDR.

Norsk Kvinneforbund fikk også en gang en invitasjon til DDR for en omvisning, og jeg var en av dem som reiste da. Selvfølgelig var vi klar over at det var glansbildet vi ble vist, det er det jo alltid. Men det var allikevel et Øst Tyskland vi ble litt imponert av, bl.a. med full barnehagedekning, med et imponerende idrettsanlegg tilgjengelig for alle o.s.v.

Jeg har også reist rundt med bil i DDR på egen hånd, og opplevde flotte campingplasser med vakt, så man kunne gå ifra sakene sine. Et sted opplevde jeg en kø av ungdom som skulle kjøpe bøker som var lagt ut til salg.

Så kom sammenbruddet i 80-årene, og til å begynne med stilte vi oss vel ganske skeptisk til ryktene om Stasis foretaksomhet. Klart vi visste at det fantes et annet DDR, bak det glansbilde vi fikk se, men at de kunne skjule det så grundig for oss som tross alt hadde beveget oss ganske fritt i landet, og stilt spørsmål og fått svar.... Jeg må si at min største reaksjon var skuffelse over at vi var blitt så grundig lur!

Og så leser jeg altså Anna Funders bok om Stasiland og får nærmest sjokk! Anna Funder er en australsk journalist som etter sammenbruddet reiste rundt i landet og snakker med både ofre og tidligere stasifolk.

Noen tall kan være nyttige her. Det er anslått at Hitlers Tyskland hadde en gestapoagent for hver 2000 innbygger og i Stalins Sovjet anslagsvis en KGB-agent per 5830. Stasi hadde på slutten en ansatt for hver 175 østtysker, og regner man med aktive agenter, er tallet en per 63!

Det som er det spesielle med Anna Funders bok er

at hun kommer bak disse tallene direkte på menneskene og hvordan de opplevde det å bo i et så gjennomovervåket samfunn. De skjebnene hun avslører er hjertesjærende. Et eksempel er et ektepar som har en syk sønn på et sykehus i Vest Berlin. De forsøker å rømme for å kunne være sammen med sin sønn, men mislykkes. De får beskjed om at de kan få reise hvis de avslører den kontakten de hadde som skulle hjelpe dem over, så skulle Stasi ta seg av denne senere.

Anna Funder intervjuer også en del tidligere stasiagenter. Det er ikke mange som angrer hva de har gjort, de har mistet sitt "paradis". Noen få er kommet til at det de gjorde var galt.

Anna Funder har skrevet en viktig bok, og egentlig har det vel vært litt for lite diskutert hva dette regimet førte til, jeg mener hva det gjorde med menneskene. Hvor mye av disse erfaringene har de dradd med seg videre i det nåværende Tyskland? Det står jo tydeligvis dårligere til med den østlige delen av Tyskland, arbeidsløsheten er større og nazigjenger har fått større fotfeste der enn i vest. Boken bør i alle fall leses som advarsel mot alle former for "overvåkingssamfunn"

(Tallene er hentet fra en artikkel av Arnfinn Pettersen).

Guri Tambs-Lyche

Julegavetips

To personer som står IKFF nær har gitt ut bøker nå i høst som egner seg godt under juletreet i år. Elisabeth Eide har gitt ut *Å finne deg igjen*, en roman med bakgrunn fra Algerie. Fredrik S. Heffermehl har gitt ut *Vanunu – hans kamp og kampen for ham*, en fortelling om kampen for Vanunus frihet etter at han ble fengslet for å ha offentliggjort Israels atompolitikk. Vi bringer anmeldelser av disse bøkene i seinere numre.

————— IKFF —————
Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet
Grunnlagt i Haag 1915

Postboks 8810 Youngstorget
N-0028 Oslo
Besøksadresse:
Storgt. 11—5 etg, 0155 Oslo
Kontonummer: 0531 50 27057
E-post ikff@ikff.no

Tlf. sentralbord 23 01 03 00
Direkte 23010340/fax23010301
Telefontid: kl.10-13, mandag,
tirsdag, onsdag, torsdag
Kontoransvarlig: Sidsel Andersen
og Mari Holmboe Ruge

Landsleder: Edel Havin Beukes
Tlf. 67531300, edel@beukes.net
Representant i WILPFs hovedstyre:
Liss Schanke
Adresse: IKFF-kontoret

IKFF - avdelinger - grupper - kontakter

Aust-Agder

Lise Natland
Bioddgt.3
4878 Grimstad
Tlf. 37 04 32 54

Hedmark/Oppland:

Grete Nielsen
Nordahlsveien 36A
2312 Ottestad
Tlf. 62 57 62 27
Grethe.nielsen@tele2.no
Else Kolåseter
Snekkerstuveien 13c
2316 Hamar
elsekol@online.no

Hordaland:

Susanne Urban
Torgalmenning 7
5074 Bergen
Tlf. 55 36 66 00
Urban.rabbe.@fortunen.no

Oslo og Akershus

Lene Nilsen
Frydenlundsgt.6
0169 Oslo
Tlf. 24 05 59 53
lene.nilsen@likestilling.no

Rogaland

Sandnes:
Berit Oldeide
Christies gt. 20
4307 Sandnes
Tlf. 51 66 31 67
ooldeide@c2i.net

Stavanger: Kari Foldøy
Rektor Berntsensgt. 12 B
4022 Stavanger
Tlf. 51 55 33 83
Hanne Kjersti Knutsen
Blåfjellveien 1
4019 Stavanger
Tlf. 51 54 32 02
hankj@start.no

Romerike

Gry Havin Kongsrud
Kjærmo gartneri
1929 Auli
Tlf. 63 82 86 35

Sør-Trøndelag

Åse Berg
7372 Glåmos
Tlf. 72 41 46 31
aase.berg@c2i.net

Troms

Hermien Stoop Prestbakmo
Trollbakken 2 9321 Moen
Tlf. 77 83 13 24
han-pr@online.no

Vestfold: Bjørg Berg

Mårveien 7,
3124 Tønsberg
Tlf. 33 32 64 35
bifred@c2i.net

Redaksjonen avsluttet 10.
November 2005

-Bestillingskupong-
Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet (IKFF)
Postboks 8810 Youngstorget, 0028 Oslo

Jeg vil bli medlem ___ Abonnent på *fred og frihet* ___
Normalkontingent kr. 250.- inkl. bladet
Abonnement på *fred og frihet* Kr. 200.-

Redusert kontingent kr.175.-
inkl. bladet
Kontonummer: 0531 50 27057

Navn _____

Adresse/postnr. _____

B - post

Returadresse:

IKFF

Postboks8810 Youngstorget
0028 Oslo

Spørsmålet er:

**Kan vi komme fortere frem
enn raketten med atomhodet?
Dessverre går sinnets modning
langsommere enn utviklingen
av interkontinentale våpen.
Men tross alt,
nettopp fordi en atomkrig
ville gjøre at fremtiden
ikke lenger hadde
noen betydning,
gir den oss
vår handlefrihet tilbake.
Vi har ingenting å tape,
unntagen alt.
Så la oss gå på.
Dette er
vår generasjons utfordring.
Om vi er dømt til å lide nederlag,
vil det i hvertfall
være bedre å ha stått
sammen med dem som ønsker å leve,
enn med dem
som vil ødelegge.**

Albert Camus

Fra et intervju gitt til avisen DEMAIN, oktober 1957.

